

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2025-693

25.6.2025

Eika Forsikring AS

Ulykke

Drukning – ukjent forløp – avkortningsgrad – uten ugrunnet opphold – fal. §§ 13-9 og 13-13.

Forsikrede ble funnet død i sjøen etter å ha drukket alkohol på en pub i nærheten.

Obduksjonsrapport viste 1,82 promille i blodet, og 2,9 promille i urinen. Han etterlot to voksne barn og ett barnebarn, hvorav et av barna bodde hos forsikrede og fikk økonomisk hjelp i form av kost og losji. Foretaket avviste etterlattes krav om erstatning med henvisning til at dødsfallet ikke var omfattet av forsikringen. Foretaket viste videre til at det anså det som grovt uaktsomt å oppholde seg i nærheten av sjøen med så høy promille. Saken reiste spørsmål om foretaket kunne avkorte utbetalingen med 100 % som følge av at forsikrede grovt uaktsomt fremkalte forsikringstilfellet. Saken reiste også spørsmål om foretaket i tilstrekkelig grad hadde gitt melding om sitt standpunkt uten ugrunnet opphold, og i så tilfelle om 100 % avkortning var for høyt. Nemnda bemerket at foretakets avslagsbrev lest i sammenheng, tilsa at foretaket i tilstrekkelig grad hadde gitt melding om sitt standpunkt. Nemnda bemerket at det var grovt uaktsomt av forsikrede å bevege seg alene ved sjøen med en promille på 1,8, uten redningsvest, og at det var årsakssammenheng mellom dødsfallet og den grove uaktsomheten. Etter en konkret vurdering av forholdene i saken fant nemnda at det var korrekt å avkorte utbetalingen med 75 %. Nemnda ga klager delvis medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede ble funnet død i vannet ved en småbåthavn høsten 2023, der forsikrede hadde en båt/sjark liggende til kai. Båten hadde styrehus, toalett og lugar.

I politidokumentene fremgår at:

Avdøde skal natt til søndag ha vært på (...) Pub (...). Han skal her ha drukket alkohol. Siste observasjon av avdøde i live var ca kl 01:30. (...)

Åstedet ligger på (...) Marina (...). I umiddelbar nærhet til marinaen ligger det et servicehus med diverse fasiliteter. I samme bygg ligger (puben). (...) For å komme til marinaen sjøveien må man kjøre østover i forhold til (...). Marinaen ligger nokså skjermet til, men det er kort vei ut til mer åpen sjø.

To båtplasser bortenfor der avdøde ble funnet ligger båten til avdøde. (...). På babord side er det et lite toalett med en brun tredør. (...). Døren ligger på samme side som piren, noe som kan tenkes å være et naturlig sted for å entre båten. Ellers hadde båten to døren til styrhus og lugar. Disse dørene var dog avlåst og nøklene ble ikke funnet.

(...)

Avdøde ble funnet innerst i en båtplass tilhørende brygga, rett ved siden av en pir. (...) Han hadde ID, bankkort og en mobiltelefon i lomma.

Avdøde hadde et ca. 4-5 cm langt kutt/sår på toppen av hode. Såret var ca. 1 cm bredt. På innsiden av høyre ankel hadde avdøde et rødt merke på størrelse med en 20-kroning. På avdødes venstre arm, ved innsiden i forhold til håndleddet hadde avdøde tre røde flekker. På avdødes høyre arm var det flere røde flekker oppover overarmen. (...). Avdødes rygg inneholdt det lege mente kunne være begynnelse på dødsflekker.

Under syning (...) mente lege at avdøde ikke hadde noen mistenkelige skader. (...)

Avdøde ble gjenkjent av vitnene (X), (Y) og (Z). Vitnene (X) og (Z) har kjent avdøde over tid og drakk med avdøde på (puben) samme natt. (...)

Dødstidspunkt

Vitne (X) forklarte at han så avdøde på (puben) ca. kl. 01:30. Avdøde ble funnet ca. kl. 10:45 samme dag. Vitne (Z) forklarte også at han sist så avdøde i 01-02 tiden. Per dags dato er dette siste observasjon på avdøde i livet.

Helseopplysninger

Politiet har informasjon om at avdøde den siste tiden har festet og drukket en del alkohol. Når avdøde drikker pleier han å overnatte i sjarken. Ved syning fremstod avdøde som i god fysisk form med tanke på hvordan kroppen så ut. (...). Det er per nå ikke funnet noen medikamenter eller lignende.

(...)

Vitneopplysninger

(...) På spørsmål om avdøde var beruset svarte (vitne X) at avdøde flirte og var i godt humør den kvelden. Han så at avdøde drakk 2-3 øl og tok noen shots. (Vitne X) lå i båt fortøyd nest ytterst på brygga. (...)

(...) (Vitne A) (...) Forklarte at avdøde var en god bekjent av han, og at de hadde drukket i båten til avdøde frem til han selv dro hjem i 23-tiden. (...) (Vitne A) tror ikke avdøde kan ha vært så full, hvertfall ikke kl. 23.

(...)

I obduksjonsrapporten, vedlagt i politidokumentene, fremgår:

Sammenfatning og konklusjon

(...)

For supplerende undersøkelser ble blod og urin ble sendt til retts toksikologisk undersøkelse ved (sykehus), for undersøkelse på legemidler og rusmidler. Det er påvist etanol (alkohol) i blod (1,82 promille) og urin (2,9 promille), en konsentrasjon som vanligvis vil føre til tydelig påvirkning.

Dødsårsaken er drukning. Alkoholpåvirkningen kan ha vært medvirkende til døden i form av at det kan ha gjort ham ustø så han falt i sjøen, eller at det medførte at han ikke klarte å ta seg opp av vannet. Det er ikke funnet tegn til vold eller skade som er av betydning for dødsfallet. (...)

Foretaket mottok politidokumenter 4.12.23 og 27.2.24, og avslo etterlattes krav om erstatning i brev 29.2.24. Avslagsbrevet hadde overskriften «DØDSFALLET TIL (forsikrede) GIR IKKE RETT TIL ERSTATNING». Videre fremgikk det av avslaget:

Vi har hatt politidokumentene til gjennomsyn. Her fremkommer det at (forsikrede) døde som følge av drukning. Videre er det opplyst at det er påvist promille i blodet og urinen på henholdsvis 1,82 og 2,9. Dette er en konsentrasjon som vil føre til betydelig påvirkning.

Begrensninger i forsikringen

I den forbindelse må vi opplyse om at forsikringen i henhold til punkt 8.4 i vilkårene, ikke svarer for skade som følge av forsett fra sikredes/forsikredes side. Ved skade som skyldes grov uaktsomhet, kan forsikringsforetakets ansvar reduseres eller falle helt bort. Forsikringen svarer heller ikke for skade som følge av selvforskyldt rus på grunn av inntak av alkohol, medisiner eller narkotiske stoffer.

Vi anser det som grovt uaktsomt å oppholde seg i nærheten av sjøen med så høy promille, og mener det er en sammenheng mellom den betydelige alkoholpåvirkningen og dødsfallet. Med bakgrunn i opplysningen som foreligger må vi opplyse om at dødsfallet ikke omfattes av reiseulykkesforsikringen, og krav om erstatning må avvises.

Forsikrede hadde to voksne barn, samt et mindreårig barnebarn. Det ene barnet var oppført med samme adresse som forsikrede i skifteattesten

Forsikredes etterlatte (heretter klager) klaget på foretakets avgjørelse 19.7.24, og foretaket opprettholdt tidligere vurdering 9.8.24. I avslagsbrevet 9.8.24 fremkom at foretaket:

(...) avslo krav om erstatning i brev 29. februar 2024, under henvisning til at forsikringstaker grovt uaktsomt hadde fremkalt forsikringstilfellet.

Slik vi forstår klagen, bestrides det at forsikringstaker har opptrådt grovt uaktsomt, og at det er en årsakssammenheng mellom uaktsomheten og forsikringstilfellets inntreden. Videre framkommer det at det i alle tilfeller, ikke er grunnlag for en avkortning på 100 prosent.

Videre under «OMFATTER IKKE» fremgår:

(...)

Skade som følge av selvforskyldt rus pga. inntak av alkohol, medisiner eller narkotiske stoffer.

(...)

Skade oppstått som følge av forsett fra sikredes/forsikredes side. Ved skade som skyldes grov uaktsomhet, kan forsikringsforetakets ansvar reduseres eller falle helt bort. Det avgjøres under hensyn til skyldgraden og omstendighetene forøvrig om forsikringsforetaket skal betale noe, og i tilfelle hvor mye.

Klager har i det vesentlige anført at foretaket ikke kan avkorte erstatningen. Foretaket har ikke konkretisert at de vil påberope avkortning eller angitt graden av denne i det første avslaget 29.2.24. Foretaket har derfor ikke meddelt sitt standpunkt om avkortning uten ugrunnet opphold, jf. fal. § 13-13 første ledd, og kan da ikke foreta avkortningen. For noen med forsikringsbakgrunn, fremstår avslaget som et avslag basert på avkortningsadgangen. Men for noen uten slik bakgrunn, kan en få inntrykk av at hendelsesforløpet ikke er omfattet av forsikringen. Normen må være objektiv og ikke basert på subjektive forhold. Det er videre ikke oppgitt størrelsen av avkortningen, men denne må «tolkes» frem.

Videre har ikke forsikrede utvist grov uaktsomhet. Det å oppholde seg i en småbåthavn, med en høy promille, er ikke en så risikofylt situasjon at det representerer et markert avvik fra vanlig forsvarlig handlemåte, jf. HR-2017-1977-A og FinKN-2015-486. Klager har også vist til AKN-2376 og FinKN-2019-232. Til foretakets bemerkning om at forsikrede kunne dratt hjem for å sove, har klager påpekt at for det tilfellet man skal urinere, fremstår det som inadekvat å si at man av den grunn skulle måtte gå hjem, og i alle tilfeller anføres det at urinering i vannet - selv ved beruselse, ikke fremstår som et markant avvik fra vanlig forsvarlig handlemåte. Klager er ikke av den oppfatning at det på bakgrunn av avkortningsnemnda premisser i de saker foretaket har vist til, generelt kan oppstilles et en forestilling om at det å bevege seg nær vannet med promille er grovt uaktsomt. Dette fordi avkortningsnemnda henviser til konkrete saker og dermed også de konkrete bedømmelsene som har foregått der, og nemndspraksis viser at det må gjøres en individuell vurdering av hver enkelt sak jf. FinKN-2015-486.

Foretaket har videre ikke sannsynliggjort en årsakssammenheng mellom en eventuell grov uaktsomhet og fremkalling av ulykkestilfellet. Det forhold at forsikringstakeren den aktuelle kvelden bare er beskrevet som «beruset» i vitneobservasjoner, selv om obduksjonsrapporten angir at en promille på 1,86 målt i blodet, som vanligvis vil føre til «tydelig påvirkning», illustrer at det er tvil om hvilken effekt faktisk har hatt på forsikredes reelle beruselse, og dermed hvilken innvirkning dette i kan ha hatt på ulykkestilfellet.

Det er uansett ikke grunnlag for 100 % avkortning av utbetalingen. Skyldgraden må anses begrenset, jf. fal. § 13-9, og det at forsikrede hadde promille er ikke i seg selv et moment som tillegges vekt i spørsmålet om avkortning, jf. RG-2000-1453. Det også uklart hvilken faktisk innvirkning promillen reelt sett har hatt i forbindelse med hendelsesforløpet, og om forsikrede likevel hadde falt i vannet og slått hodet. Foretaket burde bære et visst ansvar for slike uklarheter. Det er tale om et personskadetilfelle med fatale konsekvenser, hvor de etterlatte er uten enhver skyld. I saker har domstolene vært tilbakeholdende med å foreta avkortninger i erstatningen, jf. Rt-2005-887. De etterlatte vil ha en berettiget forventning til erstatning ved tegning av slike forsikringer. Ett av forsikredes barn har som følge av ulike utfordringer, bodd hos forsikrede og fått

økonomisk hjelp av han i form av kost og losji på tidspunktet da dødsfallet inntraff. En avkortning i forsikringsutbetaling som vil kunne kompensere for dette, vil derfor anføres å ramme klager med særlig virkning. Samtlige av ovenstående momenter taler mot at det skal foretas en avkortning i erstatningen.

Foretaket har i det vesentlige anført at klagers krav bortfaller i sin helhet som følge av forsikredes grovt uaktsomme medvirkning, jf. fal. § 13-9. Forsikrede har utsatt seg selv for en betydelig skaderisiko ved å oppholde seg ved vannkanten med høy promille. Det foreligger årsakssammenheng mellom forsikredes promille og drukningen, jf. AKN-2242.

Skyldgraden er høy, og dødsfallet skyldes alene forsikredes handling, slik at det er grunnlag for 100 % avkortning. Etter fal. § 13-9 skal det ved avkortningsvurderingen legges særlig vekt på at han var i selvforskyldt rus. Forsikrede har ikke forsørgeransvar, og det er ikke opplysninger som tilsier at en avkortning vil ramme klager uforholdsmessig.

Foretaket hadde i utgangspunktet ikke tilkjennegitt noe standpunkt knyttet til om ulykkesmomentet i forsikringsvilkårene har vært oppfylt, før saken ble klaget inn til FinKN. Etter at saken ble tatt til behandling i FinKN har foretaket erkjent at forsikredes drukning må anses som et ulykkestilfelle i lys av nyere nemndspraksis.

Videre har foretaket anført at det har gitt sitt standpunkt om å avkorte kravet med 100 % ved brev 29.2.24, og i tråd med fal. § 13-13. Selv om det i brevet ikke er vist til avkortning i prosent, følger det av sammenhengen i avsnittet, og vanlig språklig forståelse, at «med bakgrunn i opplysningene som foreligger må vi opplyse om at dødsfallet ikke omfattes av reiseulykkesforsikringen, og krav om erstatning må avvises» innebærer en avkortning på 100 %. I tråd med nemdas avgjørelse i FinKN 2025-79 er skyldgraden begrunnet i brev 29.2.24, hvor det redegjøres for at foretaket «anser det som grovt uaktsomt å oppholde seg i nærheten av sjøen med så høy promille».

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Saken gjelder etterlattes krav om utbetaling under ulykkesdekning i reiseforsikring etter forsikredes drukning 15.10.23. Det er enighet om at drukningen var et ulykkestilfelle.

Spørsmålet er om foretaket kan avkorte utbetalingen med 100 % som følge av at forsikrede grovt uaktsomt fremkalte forsikringstilfellet, jf. vilkårspkt. 8.4 og fal. § 13-9. Herunder er det spørsmål om foretaket i tilstrekkelig grad hadde gitt melding om sitt standpunkt uten ugrunnet opphold, jf. fal. § 13-13, og i så tilfelle om 100 % avkortning var for høyt.

Det er foretaket som må sannsynliggjøre at vilkårene for avkortning er oppfylt, og det er i utgangspunktet tilstrekkelig med alminnelig sannsynlighetsovervekt, jf. HR-2016-2579-A. Ved bevisvurderingen tillegger nemnda tidsnære bevis størst vekt.

Foretaket kan bare påberope seg ansvarsfrihet etter bestemmelsen dersom det har reklamert uten ugrunnet opphold etter at det ble kjent med de forhold som medfører at reglene kan anvendes, ved å ha gitt uttrykk for sitt «standpunkt», jf. fal. § 13-13.

Det følger av Ot.prp.nr. 49 (1988–1989) s. 71-72 at formålet med det skriftlige standpunktet er "hensynet til sikre og de behov sikre har for å få klarhet i hva selskapet vil påberope seg". Reklamasjonen må vise at foretaket vil avslå eller avkorte kravet på erstatning og hvilken skyldgrad foretaket mener forsikrede har utvist, jf. 2025-79 med videre henvisinger. Foretaket behøver ikke ta stilling til avkortningens størrelse, men dette må skje "innen rimelig tid" fra den første reklamasjonen fant sted, jf. NOU 1987:24 s. 104.

I aktuelle sak opplyste foretaket om at det er tale om grov uaktsomhet, men knyttet ikke den grove uaktsomheten til en avkortning. Foretaket informerte innledningsvis i avslaget 28.2.24 om at dets ansvar kunne reduseres eller falle helt bort i henhold til vilkårspkt. 8.4. Videre at det anså det som "grovt uaktsomt å oppholde seg i nærheten av sjøen med så høy promille". Vilka'rspkt. 8.4 henviser ikke til fal. § 13-9, som har samme innhold. Etter gjennomgangen av hva foretaket mener er grovt uaktsomt, opplyste det om at dødsfallet "ikke omfattes" av reiseulykkesforsikringen, og at krav om erstatning må "avvises". I brev 25.11.24 opplyste foretaket videre at det i avslagsbrevet ikke hadde "tilkjennegitt noe standpunkt knyttet til om ulykkesmomentet i forsikringsvilkårene har vært oppfylt", og at rettsvirkningen ble den samme slik at det ikke var nødvendig å fremsette en subsidiær anførsel.

Det er ikke bestridt at det er reklamert uten ugrunnet opphold. Klager har imidlertid anført at det objektivt sett ikke fremgår klart nok av foretakets avslag at det ville avkorte erstatningen med 100 %, for en person uten forsikringsrettslig bakgrunn. Foretaket har anført at det må være klart at det mente avkortning når brevet leses i sammenheng.

En naturlig språklig forståelse av foretakets ordbruk om at erstatningen må "avvises", kan etter nemndas syn også bety at kravet avslås. I samme brev opplyser foretaket om at dødsfallet "ikke omfattes" av reiseulykkesforsikringen. En naturlig språklig forståelse av denne formuleringen er at tilfellet i seg selv faller utenfor forsikringens dekningsområde.

Formålet med reklamasjonsregelen er som nevnt over "hensynet til sikre og de behov sikre har for å få klarhet i hva selskapet vil påberope seg", og i kravet til standpunkt ligger "at det må vise til at det er helt eller delvis fri for ansvar", jf. 2025-79. Når informasjonen i avslagsbrevet leses i sammenheng, har foretaket etter nemndas syn gitt uttrykk for at det mener at forsikrede har optrådt grovt uaktsomt, og at det ikke gis erstatningsutbetaling i saken. Det er derfor gode grunner til å forstå brevet slik at foretaket mener det er "helt ... fri for ansvar" og at det vil "påberope seg" grov uaktsomhet, jf. 2025-79.

Etter en konkret vurdering finner nemnda at foretaket i tilstrekkelig grad har gitt melding om sitt "standpunkt" i avslagsbrevet 29.2.24 i tråd med reklamasjonsregelen i fal. § 13-13.

Spørsmålet er etter dette om forsikrede grovt uaktsomt har fremkalt forsikringstilfellet, jf. fal. § 13-9. Bestemmelsen fastsetter at foretakets ansvar kan «settes ned eller falle bort» der den forsikrede grovt uaktsomt har fremkalt forsikringstilfellet eller økt skadens omfang.

For at en handling eller unnlatelse skal anses som grovt uaktsom, må det etter rettspraksis foreligge et "markert avvik fra vanlig forsvarlig handlemåte. Det må dreie seg om en opptreden som er sterkt klanderverdig, hvor vedkommende altså er vesentlig mer å klandre enn hvor det er tale om alminnelig uaktsomhet", jf. Rt-1989-1318. Det er foretaket som har bevisbyrden i denne forbindelse.

Forsikrede ble funnet død ved en småbåthavn etter å ha drukket alkohol på en pub i nærheten. Ifølge obduksjonsrapporten hadde hen en promille på 1,82 i blod og 2,9 i urin.

I utgangspunktet er det ikke grovt uaktsomt å sette seg i en tilstand med rundt 1,8 i promille, men en så høy promille medfører klare begrensninger i hva slags handlinger det er forsvarlig å foreta seg. Nemnda har i flere saker lagt til grunn at det er grovt uaktsomt å bevege seg alene langs vann med så høy promille, jf. blant annet 2015-437. Bakgrunnen er at risikoen for å falle i sjøen med så høy promille er langt større enn normalt. Det bemerkes at AKN-2376, som klager har vist til, etter nemndas syn ikke har stor overføringsverdi i aktuelle sak. Dette skyldes blant annet at forsikrede i aktuelle sak hadde langt høyere promille.

Nemnda legger til grunn at forsikrede har beveget seg alene ved sjøen med forholdsvis høy promille, noe som i henhold til nemndspraksis er å anse som grovt uaktsomt. Forsikrede kunne ha latt vær å drikke den aktuelle kvelden, drukket mindre, sluttet å drikke på et tidligere tidspunkt eller sørget for å bruke redningsvest før han begynte å bevege seg langs kaien der han hadde båten sin fortøyd. Det bemerkes at det er opplyst at forsikrede pleide å overnatte i båten, slik at han ikke oppholdt seg langs vannet uten et aktverdig formål. I lys av det store skadepotensialet ved å bevege seg alene langs vannet i beruset tilstand, uten redningsvest, finner nemnda at forsikredes opptreden samlet sett representerte et markert avvik fra vanlig forsvarlig handlemåte. Etter nemndas syn har forsikrede opptrådt grovt uaktsomt på ulykkestidspunktet. Videre finner nemnda at det er overveiende sannsynlig at det er årsakssammenheng mellom dødsfallet og den grove uaktsomheten. I denne vurderingen har nemnda lagt stor vekt på promillen, og mindre vekt på vitneobservasjoner.

Spørsmålet blir så om foretaket kan avkorte utbetalingen med 100 %.

Det følger av fal. § 13-9 første ledd, tredje punktum, at det ved den konkrete skjønnsmessige avgjørelsen skal legges vekt på "skyldgraden, skadeforløpet, om forsikrede var i selvforskyldt rus, hvilken virkning nedsettelse eller bortfall av foretakets ansvar vil få for den som har krav på forsikringen eller for andre personer som er økonomisk avhengige av ham eller henne og forholdene ellers".

Skyldgraden er etter nemndas vurdering grov uaktsomhet. Forsikrede var i selvforskyldt rus med forholdsvis høy promille, hvilket taler for en høy avkortningsgrad. Forsikrede hadde imidlertid et aktverdig formål ved å oppholde seg ved småbåthavnen, og har ikke vært til fare for andre. Den grove uaktsomheten er etter nemndas syn ikke i det høyeste sjiktet, noe som kan tale for en lavere avkortning. Årsaken til at forsikrede havnet i vannet er dessuten ukjent.

Forsikrede etterlot seg to voksne barn og et barnebarn som ifølge skifteattesten er arveberettiget. Forsikrede hadde ikke forsørgeransvar. En av de etterlatte har opplyst at han som følge av ulike utfordringer, som ikke er nærmere presisert, bodde hos og fikk økonomisk hjelp av forsikrede, i form av kost og losji på ulykkestidspunktet. Foretaket har anført at det ikke foreligger opplysninger som tilsier at en avkortning vil ramme de berettigede uforholdsmessig. Det er her tale om en reiseforsikring med en forsikringssum på kr 300 000 hvor det er tre etterlatte som eventuelt har krav på utbetalingen. Etter nemndas syn er ikke en reiseforsikring en typisk forsikring der etterlatte har en berettiget forventning om utbetaling, til forskjell fra for eksempel en livsforsikring.

Nemndspraksis er streng når det gjelder avkortning der forsikrede har beveget seg langs vannet, eller kjørt båt, i selvforskyldt rus. I lignende saker har ikke har hatt noen innsigelser til foretakets avkortning på 100 %, jf. bl.a. AKN-2141 (fra 2004), AKN-2242 (fra 2005), AKN-2447 (fra 2008) og 2015-437. På den annen side viser synes nyere rettspraksis, særlig innen erstatningsretten, å gå mot en utvikling der det er økt vektlegging av sosiale hensyn, jf. bl.a. Rt-2014-1192, avsnitt 48, med videre henvisninger. Det vises videre til bl.a. AKN-2303, 2023-878 og 2022-974.

Etter en konkret vurdering finner nemnda at riktig avkortning i aktuelle sak er 75 %.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Klager gis delvis medhold.

Ved behandlingen deltok Kaja de Vibe Malling (leder), Barbro Paulen (bransjerepresentant) og Paal Bjønness (forbrukerrepresentant).